

Bölüm 12

CUMHURİYET DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE TURİZM POLİTİKALARI (1923-2023)

Ömer ŞANLIOĞLU¹
Yasin BULUT²

1. Giriş

Politika kavramı, bugün ve geleceğe dair alınacak kararlara yön verilmesinde farklı seçenekler içerisinden tercihte bulunarak belirli bir yol veya yöntemin benimsenmesi (Dinçer, 1998: 20-21), turizm politikası ise bir ülkede turizm endüstrisini geliştirmek, yönlendirmek ve denetlemek amacıyla yönetimler tarafından uygulamaya konulan yaklaşım, hedef ve önlemlerin tümü şeklinde alanyazında ifade edilmektedir (Usta, 2016: 193).

Hükümetler, uluslararası turizm hareketliliğinden ülkelerinin sağlayacağı iktisadi faydayı en üst düzeye çıkarmak ve aynı zamanda iç turizm faaliyetlerini yönlendirmek amacıyla turizm politikaları uygulamaya koymaktadırlar (Doğan, 2004: 40). Ayrıca, altyapı (yol, su, kanalizasyon, elektrik, doğalgaz ve internet vb.) hizmetlerinin iyileştirilmesini sağlayarak, ülkenin bir destinasyon olarak pazarlanması için reklam ve tanıtım faaliyetleri yürütmekte, gerektiğinde kongre-fuar merkezleri açmakta, konaklama, ulaştırma ve yiyecek-içecek benzeri hizmetlere öncülük etmekte ya da ilgili şirketlere çeşitli teşvikler vermek suretiyle turizm sektörünün gelişmesine katkı sağlamaktadırlar (Ünlüönen, 1990: 33-36).

¹ Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, omersanlioglu@erciyes.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0633-8646

² Arş. Gör., Kapadokya Üniversitesi, yasin.bulut@kapadokya.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9515-9959

ve tarım arazilerinin daralması; ulusal ya da bölgesel turizm planlarının uygulanmasında ve denetlenmesinde ortaya çıkan sorunlar; turizm yönetiminde ve planlanmasında yaşanan yetki karmaşası; tanıtım ve markalaşma sorunları; AR-GE faaliyetlerine gereken önemin verilmemesi; kayıt dışı istihdamın fazla olması, turizmde sendikalaşma oranının ve personel ücretlerinin düşük olması; turizm eğitiminde niteliğin düşük olması; liman ve marinaların yetersizliği; iç turizmin istenilen düzeye ulaşmamış olması; aşırı turizm ile ortaya çıkan doğal, tarihi ve kültürel mirasın tahrip edilmesi; sürdürülebilir turizm anlayışının ülke ölçeğine yayılamamış olması vb. sayılabilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yüz yıllık (1923-2023) döneminde, turizm sektörünün her ne kadar potansiyelini tam manasıyla kullanamamış olması ve yaşanan pek çok soruna rağmen önemli bir gelişme kaydettiği ifade edilmelidir. Gelecekte turizm politikalarının turizm sektörünün aktörleri ile daha koordineli olarak yürütülmesi sahip olunan turizm çekiciliklerinin daha etkin ve verimli bir şekilde pazarlanmasına yardımcı olacaktır. Bu çerçevede, tavsiye edilecek politikaların belirlenmesi açısından turizm akademisyenlerine oldukça önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Andaç, F. (2006). *Turizm Hukuku*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Avcıkurt, C., Köroğlu, A. ve Sarıoğlu, M. (2013). *Türk Turizminin Dünya Turizmindeki Yeri*. (Ed.: Çavuş, Ş., Ege, Z. ve Çolakoğlu, O. E.) içinde Türk Turizm Tarihi, ss.1-154. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Batuhan, T. (2020). On Birinci Kalkınma Planında Turizm Politikaları. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), ss.77-84.
- Barutçugil, İ. (1982). *Turizm İşletmeciliği*. Bursa: Bursa Yayınevi.
- Barutçugil, İ. (1984). Tourism in Turkey: The Past, Present And The Future. *Uludağ İktisat ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(1), ss.115-128.
- Bozok, D. (1996). Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Turizm Talebinin Yapısal Analizi Ve Gelişme Stratejileri. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Bozok, D., Şahin, S. (2013). *Türkiye'de Uygulanan Turizm Politikaları*. (Ed.: Çavuş, Ş., Ege, Z. ve Çolakoğlu, O. E.) içinde Türk Turizm Tarihi, ss.255-288. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Burgucu, Z. (2013). Tanıtım Faaliyetlerinin Turizm Hareketine Etkisi Ve Fethiye İlçesi Örneği. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Çakır, P. ve Barakazi, M. (2020). Koronavirüs Sürecinin Turizm Sektörüne Etkisi ve Salgın Karşı Alınan Tedbirler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), ss.313-332.

- Çavuş, Ş., Öncüer, M.E. (2013). Türkiye’de Konaklama Sektörünün Gelişimi. (Ed.: Çavuş, Ş., Ege, Z. ve Çolakoğlu, O. E.) içinde Türk Turizm Tarihi, ss.87-118. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2013). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri Ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 6 ss.1-18.
- Dilber, İ. (2007). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkisinin Girdi-Çıktı Tablosu Yardımıyla Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), ss.205-220.
- Diñçer, Ö. (1998). *Stratejik Yönetim Ve İşletme Politikası*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Doğan, H. Z. (2004). *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Durukan, M. (2015). Geç Antik Çağ’da Doğu Akdeniz’deki Ekonomik Gelişmenin Nedenleri. *ADALYA*, 18, ss.241-253.
- DPT. (1963, Ocak). *Kalkınma Planı Birinci Beş Yıllık (1963-1967)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Kalkinma_Plani_Birinci_Bes_Yillik_1963-1967.pdf
- DPT. (1968, Ocak). *Kalkınma Planı İkinci Beş Yıllık (1968-1972)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/ikinci_Bes_Kalkinma_Plani-1968-1972.pdf
- DPT. (1973, Ocak). *Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Yeni-Strateji-ve-Kalkinma-Plani_Ucuncu-Bes-Yil_1973_1977.pdf
- DPT. (1979, Ocak). *Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Dorduncu-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani_1979_1983.pdf
- DPT. (1985, Ocak). *Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989)*. Erişim: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Besinci-Bes-Yillik-Kalkinma-Plani-1985-1989.pdf>
- DPT. (1990, Ocak). *Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Altinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1990-1994.pdf
- DPT. (1996, Ocak). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Yedinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Plani-1996-2000.pdf
- Erdem, E., Şanlıoğlu, Ö. ve İlgün, M. F. (2009). *Türkiye’de Hükümetlerin Makro Ekonomik Performansları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- İntaş, Ö. (2019). *24 Ocak 1980 Ekonomik Kararlarının Türkiye Ekonomisine Etkileri, Yansımaları Ve Sonuçları*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karlık, S. R. (2016). Türkiye Ekonomisini Dışa Açan 24 Ocak 1980 İstikrar Kararları: Öncesi Ve Sonrasında Ekonomik Durum. *International Turgut Ozal Symposium*. ss.218-224), Ankara.
- KB. (2013, Temmuz). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf
- Kozak, N., Kozak, M. A., ve Kozak, M. (2001). *Genel Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kuşluvan, S. (2018). *Türkiye’de Turizm*. (Ed.: Emir, O.) içinde Genel Turizm Bilgisi, ss.178-213. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- KTB. (1980). *Turizm İstatistikleri Bülteni*. Ankara: Araştırma Dairesi Başkanlığı.

- KTB. (2022). *Turizm İstatistikleri*. Erişim: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9851/turizm-istatistikleri.html>
- KTB. (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi (2023)*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- MacCannell, D. (1976). *The Tourist: A New Theory Of The Leisure Class*. New York: Schocken Books.
- Olalı, H. (1990). *Turizm Politikası Ve Planlaması*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Özcan, E.Ö. (2016). Türkiye'de Uygulanan Son Dönem Turizm Teşvik Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Özdemir, M. (1992). Türk Turizmi Tarihi İçinde TURBAN Yeri Ve Önemi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(6), ss.23-34.
- Özdemir, M., ve Kozak, N. (2000). T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni (1983-1988). *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Hasan Olalı Özel Sayısı* 11(2), ss.129-141.
- Polat, M.A. (2018). Küresel Finans Krizinin Nedenleri. *Injosos Al-Farabi International Journal On Social Sciences/ Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, ss.177-195.
- Resmî Gazete. (1980, Ocak 25). *16880 Sayılı 24 Ocak 1980 Kararları*. Ankara: TBMM.
- Resmî Gazete. (1982, Mart 16). *2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu*. Ankara: TBMM.
- Resmî Gazete. (1985, Haziran 28). *Tanıtma Fonu*. Ankara: TBMM.
- Resmî Gazete. (2006, Temmuz 1). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. Ankara: TBMM.
- Rızaoğlu, B. (2004). *Turizm ve Toplumsallaşma*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Saatçi, G. (2019). Turizm Şûraları Protokol Konuşmalarının Kalkınma Planları Kapsamında Değerlendirilmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), ss.2309-2336.
- Sarı Çallı, D. (2015). Uluslararası Seyahatlerin Tarihi Gelişimi Ve Son Seyahat Trendleri Doğrultusunda Türkiye'nin Konumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 4(1), ss.4-28.
- SBB. (2019, Temmuz). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*. Erişim: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Planı-2019-2023.pdf
- Soyak, M. (2013). Uluslararası Turizmde Son Eğilimler Ve Türkiye'de Turizm Politikalarının Evrimi. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi* (4), ss.1-18.
- Şanlıoğlu, Ö. (2017). *Uluslararası Turizmin İktisadi Yönü: Akdeniz Havzasında Bulunan Seçilmiş Bazı Destinasyonların Karşılaştırmalı İncelenmesi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şanlıoğlu, Ö. ve Özcan, E. Ö. (2017). Türkiye'de Uygulanan Turizm Teşvik Politikaları Ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), ss.97-118.
- Toker, B. (2007). Türkiye'de Turizm Sektörü Teşviklerinin Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 14(2), ss.81-92.
- Tuncel, V. (2019). Kalkınma Planlarının Turizm Politikaları Perspektifinde Değerlendirilmesi. *Tourism and Recreation*, 1(2), ss.58-66.
- TÜRSAB. (2017, Aralık). *Türkiye'nin Yatak Kapasitesi 1966-...* Erişim: <https://www.tursab.org.tr/istatistikler-icerik/yatak-kapasitesi>
- TÜRSAB. (2022, Aralık). *Turizm Geliri*. Erişim: <https://www.tursab.org.tr/turizm-geliri>

- Ulutürk, Z. G. (1998). Türkiye’de Turizm Teşvikleri. *21. Yüzyılın Esiğinde Türkiye Turizmi Bildiri Kitabı*. Ankara: Başkent Üniversitesi.
- UNWTO. (2023). *International Tourism Highlights*. Erişim: <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284424504>.
- Usta, Ö. (2016). *Turizm Genel Ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ünlüöner, K. (1990). *Turizmin İktisadi Kalkınmaya Etkileri Ve Türkiye’nin Cumhuriyet Dönemi Turizm Politikaları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- WTO. (1981). *World Tourism Organization (1979-1980)*. Madrid: WTO.
- Yaşar, İ. (2021). Türkiye’ye Gelen Yabancı Turistlerin Tatil Tercihleri Ve Satın Alma Davranışları Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(3), ss.252-272.
- Yaşar, İ. ve Çetinkaya, Ç. (2022). Turizmde Popüler Ülkelerin Turizm Politikaları Ve Türkiye İle Karşılaştırmalı Analizi, *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, ss.1018-1036.
- Yıldırım, S. (2006). Türkiye’de 24 Ocak 1980 Öncesi Ve Sonrası Sanayileşme Ve Ekonomik Büyümeye Etkileri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1).
- Yıldız, Ö. ve Işıldar, P. (2020). 2016 Yılı Türkiye Turizm Krizi Üzerine Bir İnceleme. *Journal of Yasar University*, 15(59), ss.407-425.